

ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ: ВІД МОДЕЛІ ДО ТЕХНОЛОГІЇ СУПРОВОДУ СТАНОВЛЕННЯ

Пехота О.М. (м. Миколаїв)

Однією з провідних проблем підготовки вчителя на сучасному етапі є формування не тільки його пізнавальної та професійної активності, а й активізація здатності до професійного саморозуміння і самовдосконалення. Сутнісний зміст цього процесу полягає не у привласненні усього різноманіття засобів педагогічної діяльності, засобів взаємодії з розвиваються учнем, а в підборі оптимальних і продуктивних для конкретного вчителя засобів впливу і особистісного взаємодії зі школярем. Змістом і характером професійної підготовки повинна формуватися його готовність (теоретична, мотиваційна, практична) до саморозуміння, гармонійної внутрішньої інтеграції.

Логіка формування Я-концепції вчителя дозволяє виділити в ході психолого-педагогічної підготовки наступні етапи даного процесу:

1. Знайомство студента педвузу з особливостями загальної структури індивідуальності вчителя, механізмом й умовами її розвитку.

2. Систематичне поглиблення студента у розуміння сутності своїх особистісно-професійних особливостей.

3. Врахування особливостей функціонування окремих елементів індивідуальності вчителя і її в цілому.

4. Створення майбутнім вчителем індивідуально-прийнятної моделі в якості об'єднуючого центру, що дозволяє інтегрувати результати професійного самопізнання, саморозуміння та самодетермінації на базі теоретичної моделі, що має концептуальну основу.

5. Систематична корекційна робота на основі показників створеної у професійній свідомості вчителя теоретичної моделі.

Для того, щоб здійснити цей процес, як інструмент професійної самодетермінації може використовуватися теоретична модель індивідуальності вчителя як цілізмостовий центр. Вона дозволяє здійснювати процес професійного самопізнання науково обґрунтовано, піти від емпіричних показників. Одночасно, дозволяє чітко організувати даний процес на практиці. Наукою доведено, що функціонування системи підпорядковується тієї мети, яку вона ставить перед собою: прийом, зберігання, переробка інформації і прийняття рішення здійснюються щодо мети (подання майбутнього результату), їй підпорядковуються та оцінки сигналів зворотного зв'язку. Таким чином, надзвичайно важливо поставити студента педагогічного вузу в позицію суб'єкта індивідуального професійного розвитку, здатного самостійно формулювати свої цілі, визначити індивідуально прийнятні шляхи і засоби, як самокорекції, так і стратегій і тактик індивідуального професійного розвитку в цілому.

Теоретична модель вчителя є вихідним теоретичним поняттям і одночасно схемою - маршрутом, орієнтуючись на який, він регулює процес свого особистісного та професійного зростання, все глибше проникає в свої актуальні характеристики і можливості. У результаті таких процесів професійно-педагогічні поняття наповнюються конкретним особистісно-присвоєним змістом. Процес професійної самодетермінації складний, він розгортається від етапу до етапу. У кожен наступний момент виявляються всі нові особистісно-професійні особливості і уточнюються ті, які студентом вже виявлені у себе на попередньому етапі. В ході саморозуміння постійно відбувається реконструкція наявного спочатку образу-Я в напрямку підвищення його об'єктивності. Кінцевий результат підготовки майбутнього вчителя - особистісно-професійна Я-концепція - формується на базі знань і досвіду, який накопичує як на навчальних заняттях в інституті, так і в ході педагогічних практик. Нові дані, отримані в ході самодослідження, не обов'язково вимагають ломки попередніх уявлень. Вони працюють на уточнення властивих майбутньому вчителю особливостей. Таким

чином, поступово формується цілісна картина індивідуальності майбутнього вчителя, яка носить характер принципової незавершеності. У ході цілеспрямованого самовивчення образ-Я майбутнього вчителя збагачується, накопичуються знання про засоби і способи самокорекції і самовдосконалення в цілому. Однією з найважливіших особливостей роботи вчителя-майстра є його здатність постійно накопичувати інформацію про предмет своєї професійної діяльності та співвідносити її зі своїми можливостями. Образ-Я вчителя в конкретний момент є підставою для складання мікропрограми дій, а Я-концепція надає усій професійній діяльності глибоко продуману логіку.

Теоретична модель може бути не до кінця точною, але вона все ж дає цілісне уявлення, яке пред'являє професійна діяльність до індивідуальних можливостей конкретного вчителя, дозволяє здійснювати випереджувальний прогнозування. Щоб теоретична модель стала зразком і орієнтиром, вона повинна бути в професійному відношенні інформаційно насиченою. У ході ж майбутньої професійної діяльності вчитель буде здатний в кожен конкретний момент використовувати то її зміст, який необхідно для вирішення конкретної педагогічної задачі.

Важливою особливістю теоретичної моделі, яку використовує студент педінституту для самодетермінації, є одночасно сталість основного її змісту та пластичність, використовувана в процесі його збагачення. Тому, теоретична модель індивідуальності вчителя була визначена нами терміном «контур», межі якого тільки позначені і можуть змінюватися в залежності від завдань особистісно-професійного самодослідження.

На індивідуальне розвиток вчителя впливають як зовнішні, так і внутрішні детермінанти. До зовнішніх можна віднести такі, як характер стосунків у сім'ї, історія розвитку особистості, вплив значущих дорослих, рівень викладання в школі та педагогічному інституті, рівень викладання психолого-педагогічних дисциплін на довузівській (за наявності) та вузівському етапі і т.д. До внутрішніх детермінант відносяться природо-обумовлені особливості майбутнього вчителя і придбані в ході соціалізації, а також активність самого вчителя.

СТРУКТУРА ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І ФОРМИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Полонська Т., Кизенко В., Лашевська Г. (м. Київ)

Основними складовими допрофільної підготовки є вивчення окремих предметів на диференційованій основі, курси за вибором, інформаційна робота, профільна орієнтація.

Курси за вибором у складі допрофільної підготовки. Основна мета курсів – сприяти самовизначенню школяра щодо профілю навчання. При виборі й розробленні курсів за вибором необхідно враховувати такі вимоги до них: варіативний характер, достатня (надлишкова) кількість (для забезпечення учнів можливості реального вибору), короткотривалість – 8-16 годин (це дасть можливість школяреві протягом навчального року змінити, у разі потреби, декілька курсів за вибором), завершеність, оригінальний зміст.

Набір курсів за вибором слід визначити наприкінці навчання в 7 класі на основі опитування, анкетування, співбесіди тощо. Зміст курсів за вибором допрофільної підготовки не повинен дублювати зміст предметів, містити не лише інформацію, що розширює знання з навчальних предметів, але й знайомить учнів із способами діяльності, необхідними для успішного опанування програмного матеріалу з того чи іншого профілю навчання. Власне, курси за вибором повинні допомогти учням реально оцінити свої можливості й зорієнтувати їх на